

Arbeidsmarktflits

Europese werkzaamheidsdoelstellingen in de Vlaamse subregio's gewikt en gewogen

23 March 2010

Eerdere analyses van het Steunpunt WSE wezen er al op dat de arbeidsmarktpositie van Vlaanderen in Europees vergelijkend perspectief het etiket 'ernstig, maar niet hopeloos' kan worden opgeplakt voor haar evolutie op de belangrijkste Lissabondoelstellingen (Sels & De Winne, 2009).⁽¹⁾ Maar hoe doen onze Vlaamse subregio's het nu in het licht van de werkzaamheidsdoelstellingen uit de Lissabonstrategie 2010?⁽²⁾ De bekendste doelstelling is de 70%-norm: tegen 2010 moeten zeven op de tien Europeanen een betaalde baan hebben. Daarnaast moet 60% van de vrouwen aan de slag zijn, en 50% van de vijfenvijftigplussers.

Met de Vlaamse Arbeidsrekening beschikken we momenteel over subregionale cijferreeksen voor de periode 2003-2008.⁽³⁾ Met deze cijfers krijgen we zicht op de positie van de subregio's aan de vooravond van de arbeidsmarktcrisis, die vooral in 2009 hard toesloeg (Herremans et al, 2009).⁽⁴⁾ In deze arbeidsmarktflits bekijken we de uitgangspunten waarmee de verschillende subregio's de crisis ingetreden zijn. Pas bij een volgende update later dit jaar zal de impact van de crisis ten volle duidelijk worden.

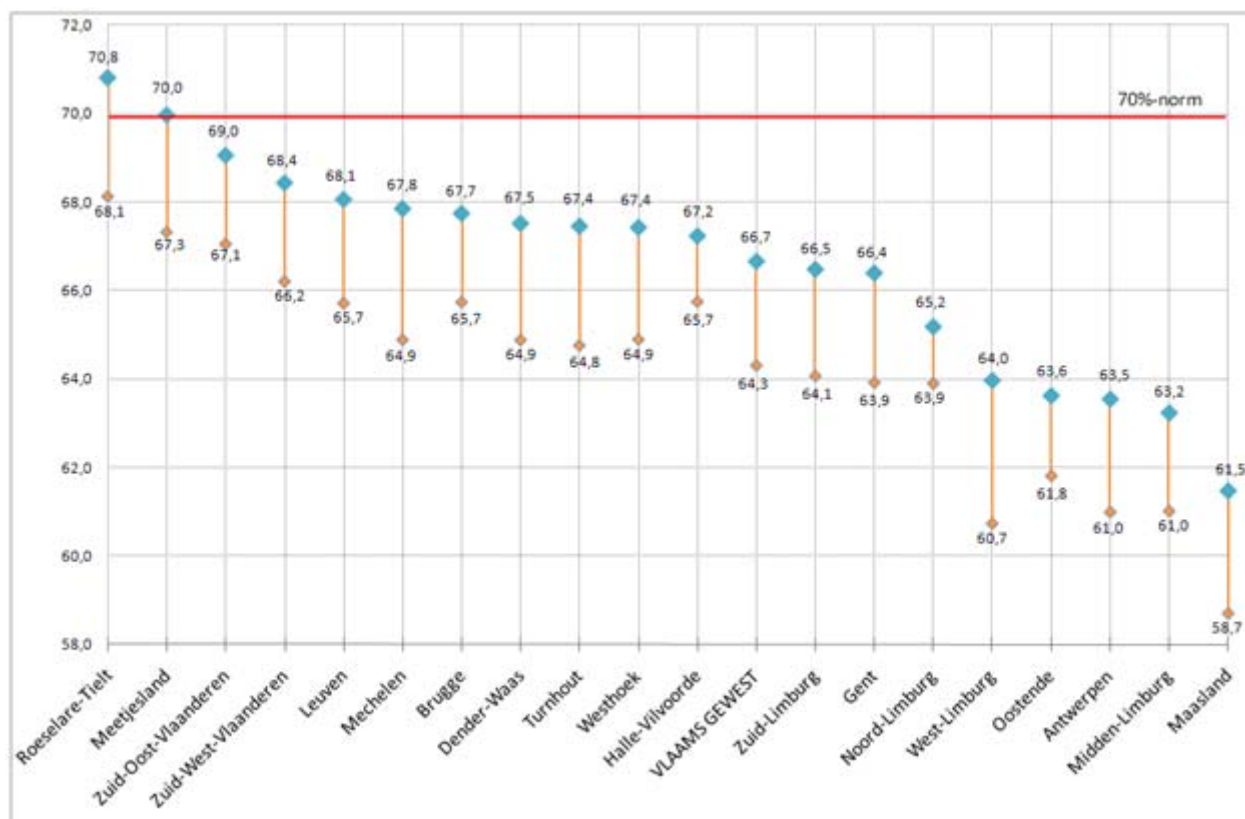
Met gestage tred vooruit

In onderstaande figuur en tabel zien we de evolutie van de werkzaamheidsgraad in de verschillende subregio's tussen 2003 en 2008. Roeselare-Tielt (70,8%) en Meetjesland (70%) behaalden in 2008 alvast de beoogde Lissabondoelstelling van 70% werkzaamheid. Net zeven op de tien inwoners op arbeidsleeftijd (tussen 15 en 64 jaar) in deze regio's waren dus effectief aan het werk. Beide regio's noteerden, ondanks hun al vrij hoog werkzaamheidsniveau in 2003, bovendien nog een behoorlijke vooruitgang van respectievelijk +2,7 en +2,6 procentpunten (ppn).

Daarna volgen een negental subregio's die de doelstelling nog niet behaalden, maar waar de werkzaamheidsgraad wel boven het Vlaams gemiddelde lag. De regio's Mechelen (67,8% in 2008; +3 ppn) en Turnhout (67,4%; +2,7 ppn) boekten hiervan de grootste vooruitgang. In Halle-Vilvoorde (67,2%) was de vooruitgang slechts pover (+1,5 ppn).

Rode lantaarn is op ruime achterstand de Limburgse regio Maasland, met een globale werkzaamheidsgraad van 61,5% in 2008. Wel ging de werkzaamheid er sinds 2003 behoorlijk op vooruit (+2,8 ppn). Ook achteraan in het lijstje vinden we de subregio's Midden-Limburg, Antwerpen, Oostende en West-Limburg. Van deze regio's boekte vooral Oostende maar een magere vooruitgang (63,6%; +1,8 ppn) in vergelijking met de andere regio's. Beter verging het West-Limburg, dat – zij het met een laag werkzaamheidsniveau in 2003 – van alle subregio's het sterkst vooruitging (64%; +3,2 ppn).

Figuur - Evolutie van de werkzaamheidsgraad (%) van de bevolking (15-64 jaar) in de Vlaamse subregio's (2003-2008)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening op basis van administratieve gegevens (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

Hoewel de werkzaamheidscijfers in de Vlaamse Arbeidsrekening op dit moment slechts reiken tot 2008, bestaat er geen twijfel over dat een deel van de vooruitgang die de laatste jaren werd geboekt zal worden weggevaagd door de arbeidsmarktcrisis die vanaf 2009 pas echt toeslaat. Dit blijkt alvast uit de evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden (nwwz) ingeschreven bij de VDAB (waarvan de cijfers wel reeds beschikbaar zijn voor 2009). Zo steeg het totaal aantal Vlaamse nwwz tussen 2008 en 2009 met een vijfde (+20,1%). In Limburg, Zuid-West-Vlaanderen en Roeselare-Tielt – toch de best scorende regio op het vlak van werkzaamheid – liep dit zelfs op tot bijna een kwart. Cijfers dus die ongetwijfeld een sterke negatieve weerslag zullen hebben op de werkzaamheidsgraad in de subregio's.

Vrouwen in Roeselare-Tielt en Meetjesland nemen het voortouw

Met de werkzaamheid voor vrouwen is het in Lissabon-perspectief vrij goed gesteld in de Vlaamse subregio's. Zoals blijkt uit onderstaande tabel behaalden liefst dertien van de negentien subregio's in 2008 al de doelstelling van 60% werkzaamheid bij vrouwen. Roeselare-Tielt en Meetjesland voeren ook hier het lijstje aan met werkzaamheidsgraden van respectievelijk 65,2% en 64,7%. Daarenboven laten beide regio's de sterkste stijging optekenen tussen 2003 en 2008: in Roeselare-Tielt steeg de vrouwelijke werkzaamheidsgraad met 5,1 procentpunten, in Meetjesland met 5,2 procentpunten. Zuid-Oost-Vlaanderen veroverd de derde stek, met een vrouwelijke werkzaamheidsgraad van 64,4% (+4,1 ppn). Deze regio behaalde samen met Roeselare-Tielt trouwens in 2003 al de beoogde doelstelling.

Ook Mechelen toont zich in de beschouwde periode opnieuw een goede leerling, met een stijging van 4,9 procentpunten (tot 62,1% in 2008). In Zuid-Limburg (60,2%; +4,9 ppn) en de regio Westhoek (61,5%; +4,8 ppn) ligt het groeipad in dezelfde orde van grootte.

Halle-Vilvoorde bereikt met een werkzaamheidsgraad van 62,7% bij de vrouwen weliswaar de vooropgestelde kaap van 60%, de regio ging er tussen 2003 en 2008 wel minder sterk op vooruit dan de andere regio's (+3,1 ppn tegenover +4,3 ppn gemiddeld). Enkel Noord-Limburg, waar de vrouwelijke werkzaamheidsgraad slechts 2,7 procentpunten steeg (tot een werkzaamheidsniveau van 57,7%) deed het slechter. Toch is het niet Noord-Limburg dat anno 2008 achteraan bengelt met de laagste werkzaamheidsgraad bij vrouwen. Die bedenkelijke eer is opnieuw weggelegd voor het Maasland, waar slechts 54,2% van alle vrouwen op arbeidsleeftijd aan het werk is (+4 ppn).

Tabel - Evolutie van de Lissabondoelstelling m.b.t. werkzaamheid van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) in de Vlaamse subregio's (2003-2008)

Lissabondoelstelling:	Totaal (15-64 jaar) 70%			Vrouwen 60%			55-plussers 50%		
	2003 (%)	2008 (%)	2003-2008 (ppn)	2003 (%)	2008 (%)	2003-2008 (ppn)	2003 (%)	2008 (%)	2003-2008 (ppn)
Roeselare-Tielt	68,1	70,8	+2,7	60,0	65,2	+5,1	36,4	40,8	+4,5
Meetjesland	67,3	70,0	+2,6	59,6	64,7	+5,2	36,5	41,8	+5,3
Zuid-Oost-Vlaanderen	67,1	69,0	+2,0	60,3	64,4	+4,1	34,5	39,8	+5,3
Zuid-West-Vlaanderen	66,2	68,4	+2,2	58,3	63,0	+4,7	34,0	38,2	+4,2
Leuven	65,7	68,1	+2,3	59,3	63,6	+4,3	37,6	44,2	+6,6
Mechelen	64,9	67,8	+3,0	57,2	62,1	+4,9	31,9	38,9	+7,0
Brugge	65,7	67,7	+2,0	58,8	62,8	+4,1	36,0	42,1	+6,1
Dender-Waas	64,9	67,5	+2,6	56,4	61,1	+4,7	33,2	38,4	+5,2
Turnhout	64,8	67,4	+2,7	55,7	60,3	+4,5	29,1	36,4	+7,3
Westhoek	64,9	67,4	+2,5	56,7	61,5	+4,8	35,7	40,0	+4,3
Halle-Vilvoorde	65,7	67,2	+1,5	59,6	62,7	+3,1	39,2	45,2	+6,0
Zuid-Limburg	64,1	66,5	+2,4	55,3	60,2	+4,9	32,9	38,7	+5,9
Gent	63,9	66,4	+2,5	57,6	61,7	+4,0	35,8	41,0	+5,2
Noord-Limburg	63,9	65,2	+1,3	54,9	57,7	+2,7	28,3	35,8	+7,5
West-Limburg	60,7	64,0	+3,2	51,6	56,4	+4,8	28,7	34,7	+6,0
Oostende	61,8	63,6	+1,8	53,9	58,1	+4,2	32,0	37,5	+5,5
Antwerpen	61,0	63,5	+2,5	52,6	56,8	+4,2	33,5	40,0	+6,5
Midden-Limburg	61,0	63,2	+2,2	52,2	56,7	+4,6	30,1	36,7	+6,6
Maasland	58,7	61,5	+2,8	50,1	54,2	+4,0	27,1	34,3	+7,2
Totaal	64,3	66,7	+2,4	56,6	60,9	+4,3	34,1	40,0	+5,9

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening op basis van administratieve gegevens (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

De 'beste' score voor ouderen in Halle-Vilvoorde, de grootste vooruitgang in Noord-Limburg

Om de werkzaamheidsdoelstelling van 50% bij vijfenvijftigplussers te behalen, is zowel in Vlaanderen als in de verschillende subregio's nog een lange weg te gaan, een weg die ongetwijfeld heel wat verder zal doorlopen dan 2010.⁽⁵⁾ Op basis van de administratieve gegevens in de Vlaamse arbeidsrekening ramen we een gemiddelde Vlaamse werkzaamheidsgraad van 40% bij vijfenvijftigplussers. Merk op dat we de ouderenwerkzaamheidsgraad hiermee een stuk positiever inschatten dan met de gebruikelijke Europese benchmark op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK).⁽⁶⁾ Toch is Vlaanderen ook met deze berekeningswijze nog een heel eind verwijderd van de beoogde Lissabondoelstelling. De subregio die de beste uitgangspositie heeft is Halle-Vilvoorde, met een werkzaamheidsgraad van 45,2% bij vijfenvijftigplussers. Dit is een stijging van 6 procentpunten ten opzichte van 2003, wat vrij behoorlijk is (zeker in het licht van haar magere vooruitgang in de algemene en de vrouwelijke werkzaamheidsgraad). Andere subregio's die nog een vrij aanvaardbare score laten optekenen voor de ouderenwerkzaamheid zijn de regio's Leuven (44,2%) en Brugge (42,1%).

De regio's die de grootste vooruitgang boekten zijn regio's met een laag werkzaamheidsniveau in 2003 en die dus een grote groeimarge hadden. Hoewel in deze regio's een (broodnodige) inhaalbeweging plaatsvindt, is de werkzaamheid onder ouderen er nog (zeer) laag. We denken hierbij vooral aan de Limburgse regio's Maasland (34,3%; +7,2 ppn), West-Limburg (34,7%; +6 ppn), Noord-Limburg (35,8%; +7,5 ppn) en Midden-Limburg (36,7%; +6,6 ppn), maar ook aan Turnhout (36,4%; +7,3 ppn) en Mechelen (38,9%; +7 ppn).

Roeselare-Tielt en Meetjesland tot slot, twee regio's die de Lissabondoelstelling voor de algemene werkzaamheid en deze voor vrouwen reeds behaalden, blinken duidelijk minder uit wanneer het gaat over de werkzaamheid van vijfenvijftigplussers. Hun scores liggen met respectievelijk 40,8% en 41,8% maar net boven het Vlaams gemiddelde. Bovendien is Roeselare-Tielt één van de regio's waar de evolutie tussen 2003 en 2008 het meest beperkt bleef (+4,5 ppn); naast de regio's Westhoek (+4,3 ppn) en Zuid-West-Vlaanderen (+4,2 ppn).

Voor meer subregionaal en gemeentelijk cijfermateriaal op basis van de Vlaamse Arbeidsrekening, zie de websites van het [Steunpunt WSE](#) (cijferrubriek 'Vlaamse Arbeidsrekening') en de [Interactieve Vlaamse Arbeidsrekening](#) van het Departement WSE.

(1) Zie Sels L. & De Winne S. 2009. *De toestand is ernstig (maar niet hopeloos). De Vlaamse arbeidsmarkt in Europees perspectief*. Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, 19 (4), 29-37.

(2) Recent werd, in navolging van de Lissabonstrategie, de 'Europe 2020'-strategie voorgesteld. Hierin wordt een werkzaamheidsdoelstelling van 75% bij de bevolking tussen 20 en 64 jaar in 2020 vooropgesteld (zie <http://ec.europa.eu/eu2020/>).

(3) De Vlaamse Arbeidsrekening (VAR) wordt uitgewerkt in een samenwerkingsverband tussen het Steunpunt WSE en het Departement WSE en kan beschouwd worden als een raamwerk waarin verschillende arbeidsmarktstatistieken worden geïntegreerd. Omwille van de beschikbaarheid en de integratie van de verschillende statistiekbronnen in de VAR, gaan de meest recente gegevens terug tot 2008.

(4) Zie Herremans W. et al. 2009. *Tendrapport Vlaamse arbeidsmarkt 2009. De Vlaamse arbeidsmarkt in het defensief*. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie / Departement Werk en Sociale Economie.

(5) Voor meer cijfermateriaal en analyses, zie de themakatern 'eindeloopbaan' in het laatste nummer van Over.Werk (nr 1/2010), het Tijdschrift van het Steunpunt WSE.

(6) De werkzaamheidsgraad van 40% bij ouderen, berekend op basis van de Vlaamse Arbeidsrekening, verschilt van het meer gangbare cijfer van 34,3% in 2008, zoals berekend op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Los van algemene verschillen in methodologie en de aard van de bron – administratieve gegevens in de arbeidsrekening versus enquêtegegevens in de EAK – is het verschil in werkzaamheid bij de ouderen meer specifiek te verklaren door de bereikte doelgroep. Zo is er een groep van personen die in de Vlaamse Arbeidsrekening wel met een werkend statuut geregistreerd zijn, maar niet als werkend worden beschouwd volgens de EAK-definitie (namelijk in de referentieweek minstens één uur gewerkt hebben), en in dit laatste geval ook niet worden meegenomen in de berekening van de werkzaamheidsgraad. De belangrijkste groep waarbij dit kan meespelen zijn de zelfstandigen na pensioen. Deze staan wel als zelfstandige geregistreerd bij de RSVZ (en bijgevolg ook in de arbeidsrekening), maar wanneer zij slechts sporadisch werken, en net niet aan het werk waren op moment van de bevraging in de EAK, worden zij in deze laatste ook niet als werkend beschouwd.